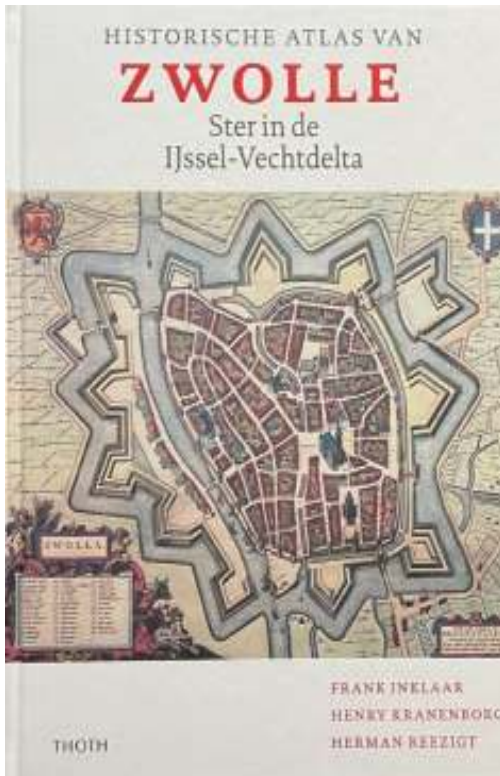

Vrienden van de Stadskern Zwolle
Nieuwsbrief winter 2023

Het jaar is alweer bijna om. Traditiegetrouw organiseren wij dan weer de Plumverkiezing 2023. Alweer voor de vijfde opeenvolgende keer. Hiernaast kunt u er alles over lezen. We hebben dit jaar ook tweemaal een stadswandeling georganiseerd. Dat viel in goede aarde bij de leden, want er was veel animo voor.

Als je dan zo door de stad loopt en dan heb ik het vooral over de stadskern, zeg maar de binnenstad met de direct daarom heen liggende wijken zoals Assendorp, Stationsgebied, Kamperpoort en Dieze, dan beseft je eigenlijk onvoldoende dat je door een gebied loopt dat al eeuwenlang, qua grondplan, vrijwel ongewijzigd is gebleven.

Dat wordt heel mooi geïllustreerd door de recent verschenen historische atlas van Zwolle. Samengesteld door Frank Inklaar, Henry Kranenburg en Herman Reezigt. Een prachtig overzicht over hoe Zwolle zich heeft ontwikkeld. Rijk voorzien van kaartmateriaal en andere illustraties. In 35 hoofdstukken wordt beknopt de ontwikkeling beschreven. Vanaf de eerste bewoners tot en met de regiostad die Zwolle nu is. Een aanrader!

Colofon

Redactie	Patrick Rijke, Raymond Salet
Teksten	Peter Goudswaard, Peter Kamphuis, Raymond Salet
Foto's	Peter Goudswaard, Erik Karst Fotografie (pag. 7)
Druk	Editoo B.V.
E mail	info@vriendenvandestadskernzwolle.nl
Website	vriendenvandestadskernzwolle.nl
Telefoon	0882266621
Twitter	@StadskernZwolle
Adres	Postbus 1180, 8001BD Zwolle

Pluimverkiezing 2023

Voor de Pluimverkiezing 2023 heeft het bestuur van de Vrienden van de Stadskern besloten de selectie van de projecten te bepalen in overleg met leden van de vereniging. Dit is het resultaat van onze 'Stamtafel' van 10 oktober jl., toen een aantal leden met de suggestie voor een Pluimwandeling langs de *longlist* kwam die het bestuur toen presenteerde.

Op 5 november zijn we vervolgens met 20 leden en het bestuur een aantal nominaties afgelopen en hebben we gezamenlijk een keuze bepaald. Zo zijn we van 14 objecten naar een shortlist van zes gegaan. Deze zes nominaties treft u in dit nummer van de nieuwsbrief aan.

Online stemmen

De rest van de verkiezing is gelijk aan die van de afgelopen jaren. Na publicatie op de website is er de mogelijkheid voor een ieder, dus ook niet-leden, om één maal te stemmen. Uw stem is pas geldig als u de retourmail bevestigt die u ontvangt na het uitbrengen van uw stem. Anders is uw stem niet geldig. Let ook even op de *spambox*, want daar komt dergelijke retourmail soms terecht. Het project met de meeste stemmen wint. Zo simpel is het. De genomineerden staan in willekeurige volgorde op de volgende pagina's.

De kandidaten voor de Pluim 2023

1 Restauratie en verbouw voormalig provinciehuis tot hotel met grand café en vergaderzaal (Diezerstraat-Rodehaanstraat)

Door een aanbesteding van de gemeente te winnen is het Zwolse horecabedrijf De Horecammannen erin geslaagd een bijzonder project te realiseren dat iets toevoegt aan het horecaaanbod in de binnenstad. Gebruikers en bezoekers kunnen kennisnemen van een uniek monument. Het betreft een gedurfde ingreep, vooral in de plattegrond beneden met aangebouwde keuken en inpandig terras, en een geslaagde interieuropzet met handhaving van zeer veel authentieke elementen en details, en het toevoegen van nieuwe.

Ook de vergaderzaal is bruikbaar gebleken voor concerten. De hotelkamers zijn een belevenis.

2 Restauratie Vrouwenhuis (Voorstraat-Melkmarkt)

Het bestuur van de stichting Vrouwenhuis heeft een grondige en zeer noodzakelijke restauratie laten uitvoeren om het unieke monument weer op en top bij de tijd te brengen. Tijdens de restauratie is ook bouwhistorisch onderzoek verricht. Dat heeft geleid tot bijzondere vondsten die daar waar mogelijk zichtbaar zijn gebleven. Op deze manier kan het Vrouwenhuis haar publieksfunctie blijven vervullen.

Het bijzondere is dat ondanks vernieuwde daken, balkkoppen en opnieuw aangebrachte vloeren, riolering en afwatering het uiterlijke beeld vrijwel gelijk gebleven is, wat uiteraard de bedoeling was.

3 Verbouw voormalig bank- en politiegebouw tot hostel (Luttekestraat/Potgietersingel)

Door een aanbesteding van de gemeente te winnen kon het horecabedrijf Benny's een bijzondere functie op de entree van de binnenstad realiseren. Behalve dat een nog niet bestaand concept voor een budgethotel is gerealiseerd, is het project uitgevoerd met behoud van de originele bouwkundige elementen van het fraaie pand, zodat iedereen kan kennismaken van de historie. Het monument is grondig verduurzaamd en geheel 'gasloos'. Ook is de loop naar de binnenstad verlevendigd met een inkijkje in het café en is het terras op de plek waar eerder auto's stonden, een vrolijk accent.

4 Restauratie en verbouw drie historische panden tot zorgappartementen

(Koestraat 10, 12 en 14)

Na een ingrijpend onderzoek naar de bouwgeschiedenis blijkt het om een cluster zeer oude panden te gaan die zelfs materiaal (spanten) uit de 15de eeuw bevatten en stukjes van de stadsmuur uit dezelfde tijd. Het project is haalbaar gebleken door aankoop van een naastgelegen pand. Het gaat in totaal om drie voor- en vier achterhuizen, waaraan nieuwbouwdelen zijn toegevoegd.

Dit laatste ook door op een met glasdak uitgevoerde binnenplaats de lift onder te brengen. In totaal nam deze transformatie tot zorgappartementen acht jaar in beslag.

5 Verbouw van de voormalige winkelpassage (Weeshuisstraat-Nieuwstraat- Kleine A-Achter de Broeren)

De overdekte winkelpassage is omgebouwd tot gemengde bebouwing met winkels beneden en ca. 80 kleine appartementen erboven. Bijzonder is dat woningen op de bestaande winkelpanden zijn gebouwd en er zelfs verschillende eigenaren beneden en boven zijn. Juist door het ophogen van de bouw-massa, maar ook door het toevoegen van gemetselde gevels met deels kappen, zijn de historische verhoudingen weer in het straat-beeld teruggebracht. Hierdoor is het Broerenkwartier rond de oude Broerenkerk weer een echt stukje binnenstad geworden.

6 Renovatie en verbouw Het Oversticht tot Huis van de Leefomgeving (Aan de Stadsmuur)

Het Huis van de Leefomgeving is het voormalige kantoor van Het Oversticht, sinds jaar en dag naast het Pelsersbrugje aan de stadsmuur gelegen. Vanwege het samen optrekken met Natuur en Milieu Overijssel en de Overijsselacademie was een andere indeling en uitstraling nodig. Dit is op een fraaie en (ook van buiten) zeer zichtbare manier tot stand gebracht. Zo is de entree helemaal transparant en eigenlijk een deel van de straat geworden. De stadsmuur is een ruimtelijk onderdeel van het interieur gebleven. Zelfs de nog aanwezige fundering van het rondeel in de stadsmuur is - voor de kenners - te vinden. Door het gebouw op een voor een monument geschikte wijze geheel te verduurzamen is er voor de toekomst een blijvend icoon gegarandeerd.

Van het bestuur

Kennismaking met de nieuwe Stadsbouwmeester

10 oktober jl. hadden de Vrienden op het Stadskantoor van de Gemeente een gesprek met de nieuwe Stadsbouwmeester. In aanwezigheid van Han Goodijk, stedenbouwkundige en ons vertrouwde aanspreekpunt bij de gemeente, maakten we kennis met Sjoerd Feenstra, de eerste Stadsbouwmeester van Zwolle.

De Vrienden hebben de komst van een Stadsbouwmeester lange tijd bepleit en we hebben indertijd suggesties aangedragen waaraan een bouwmeester zou moeten voldoen. Wij zijn derhalve blij met de komst van Sjoerd Feenstra als stadsbouwmeester. Het betreft een aanstelling van 2 à 3 dagen per week met een contract voor drie jaar. Dat lijkt een goede start.

Een bouwmeester kan volgens Feenstra grofweg drie rollen vervullen:

- de 'klassieke' rol: acteert vanuit het ontwerp en reflecteert hierop;
- de rol van integrator: verbindt projecten en initiatieven en brengt beleid, ontwerp en samenleving bij elkaar;
- de rol van inspirator: brengt inzichten van 'buiten naar binnen'.

Feenstra ziet zich met name optreden in de tweede en derde rol.

Onze vraag welke inzichten voor Zwolle van betekenis zijn, kwam nog te vroeg.

Kennismaken, luisteren en inzicht verwerven hoe de zaken in Zwolle gaan, zijn de eerste activiteiten die Feenstra onderneemt. Net als in andere gemeenten ontbreekt het aan een goed overzicht van alle projecten die gaande zijn. Een inventarisatie heeft dan ook prioriteit. Feenstra heeft ruime ervaring opgedaan bij Bureau Urhahn in Amsterdam en was in zijn laatste functie lid van de directie. Bureau Urhahn is een bureau dat zich onder meer bezig houdt met de ontwikkeling van visies op binnensteden en buurten, stedelijke vernieuwing en het klimaat adaptief maken van de stad, thema's die ook voor Zwolle van grote betekenis zijn. Refererend aan de Groningse stedenbouwkundige Theo Hoek die vindt 'dat een stadsbouwmeester vrij moet kunnen zijn om ruzie te maken of dingen te kunnen agenderen, vroegen de Vrienden of hij dat zou kunnen. We kregen een diplomatiek antwoord: "Het is natuurlijk afhankelijk van de aard van het beestje, maar bij verschil van inzicht ga ik de confrontatie niet uit de weg."

Tot slot laat Feenstra zich graag uitnodigen voor een wandeling met de Vrienden om door onze ogen de stad te kunnen zien.

Even voorstellen... Jeroen Thon

Als lid van de Vrienden van de Stadskern Zwolle ontving ik, geboren en getogen Kennemerlander, vorig najaar een uitnodiging om deel te nemen aan de Pluimwandeling. Op onze website stond toen een artikel over de renovatie van de Roggenstraat. De erbij geplaatste foto met het voor mij markante hoekpand met de Nieuwstraat boven Koetsier, waar ik in 1980 na onze verhuizing naar Zwolle kwam te wonen, was voor mij de aanleiding om me voor een actieve rol in het bestuur aan te melden. De warme ontvangst, indrukwekkende voor mij niet altijd bekende verhalen en motivaties achter de Pluimen en de gezellige nazit bij de Belgische Keizer zijn de reden van mijn kandidatuur. Als secretaris verwacht ik de 'vak'-collega's binnen ons bestuur te kunnen gaan ondersteunen. Mijn ervaring als verkoper binnen de automatisering, vooral met software voor administratie-accountantskantoren en later hotel-automatisering, komt daarbij mooi van pas.

... en Johan Vlaskamp

In het voorjaar reageerde ik op een oproep om het bestuur van de vereniging te versterken. Als getogen Zwollenaar ben ik altijd zeer geïnteresseerd geweest in de geschiedenis en ontwikkeling van de stad. Als kind kwam ik vaak bij vriendjes die in de binnenstad woonden. We speelden dan in de stegen en straatjes en op de lege vlakte tussen Thorbeckegracht en Nieuwstraat, waar een snelweg moest komen. Fascinerend vond ik het iedere keer als je zag hoe huizen in de binnenstad waren gebouwd, met allerlei hoekjes, trapjes en binnenplaatsjes. Het is geweldig om te beseffen dat je in de binnenstad in de voetsporen treedt van Zwollenaars van eeuwen geleden. De liefde voor de geschiedenis kreeg ik mee van de leraren op school. Echte verhalenvertellers die het verleden tot leven hebben gebracht. Zelf heb ik in de tijd dat ik voor de klas heb gestaan, ook getracht om dit animo over te brengen.

In het Zwolle van nu is gelukkig veel behouden uit vervlogen tijden. Niettemin is het geen museum, maar een stad om in te leven. Dat vraagt om een evenwicht tussen oude en bijdetijdse elementen in de stad onder het motto: Durf te veranderen, maar behoud het goede! Juist het bewaken van dat evenwicht is het werkerrein van de Vrienden van de Stadskern. Daar wil ik graag mijn steentje aan bijdragen.

Jeroen Thon en Johan Vlaskamp zijn aspirant-bestuursleden. Tijdens de jaarvergadering in het voorjaar van 2024 bepalen de leden de samenstelling van het nieuwe bestuur definitief.

De verloren toren

De laatste drie maanden van dit jaar speelt er in de stad een festival rond de - verloren - toren van de Grote of St.-Michaelskerk, tegenwoordig Academiehuis genoemd. Die toren is, zoals u ongetwijfeld weet, in de 17e eeuw ingestort. Iedereen mag meedoen en komen met welkome ideeën om de stad weer meer 'smoel' te geven.

Tijdens een eerste festivalsessie in het Academiehuis werden twee presentaties gegeven: door Hans de Man, architectuurhistoricus, en Thomas van der Dunk, cultuurhistoricus. Zij spraken over kerktorens in Nederland en Europa, hoe de torens in de loop der tijden vaak van aanzicht veranderden, bijvoorbeeld door stormschade, door brand als gevolg van blikseminslag of door verzakking. De hoogste kerktorens in Europa waren indertijd zo rond de 160 meter hoog. De hoogste kerktoren in Nederland was en is de Utrechtse Domtoren.

Ook vond een rondwandeling plaats langs meer verdwenen torens in de stad onder leiding van een stadsgids met stedenbouwkundige en historische expertise. Stadsgids Marcel leidde de groep rond langs de nu dus verdwenen toren aan de Grote Kerk, daarna langs de verdwenen muurtoren, de Jan Baghstoren op het Rodetorenplein. Vervolgens werd stil gestaan bij de nog bestaande Wijndragerstoren. Via de verdwenen Michaelskerk in de Roggestraat met een toen zeer fraaie toren werd de tocht afgesloten bij de verdwenen stadhuistoren (zie afbeelding hieronder).

Deze maand was er een tweede sessie met poëzie en hiphopkunst rond het voorliggende

thema, waar de deelnemers aan mee konden doen in de verschillende zalen van het Academiehuis. Ook was er een presentatie van een stedenbouwkundige van de gemeente Zwolle met een inspirerend betoog over de kansen die er zijn om Zwolle als markante stad op de kaart te houden (zie afbeeldingen op volgende pagina).

Twee mogelijke nieuwe *landmarks* zoals zichtbaar van een afstand.

Volgende maand volgt dan nog een sessie over lichtarchitectuur, d.w.z. op illusie gebaseerde beeldvorming in de stedelijke ruimte.

Eind december mag iedereen ideeën inleveren die iets kunnen betekenen voor het weer terugbrengen van iets van de glorie die Zwolle in het verleden had op het gebied van de stadsskyline. Naar verwachting zal dat een zeer uiteenlopende vangst opleveren van ‘folies’ (speelse nutteloze bouwsels), luchtspiegelingen en lichteffecten en wellicht ontwerpen voor fysieke bouwsels die hopen op bijval.... Kortom, reuring voor wie hier van houdt!

Het beeld van Sint Michael

Op de omslag van deze Nieuwsbrief staat het beeld van Sint Michael, de beschermengel van de stad Zwolle, dat op grote hoogte boven de stad staat op het noordportaal van de Grote of St. Michaelkerk (tegenwoordig Academiehuis genoemd).

Michael is in de christelijke traditie een van de aartsengelen die met het zwaard de draak doorklieft en zo symbolisch de duivel verslaat. Met de expositie Hanze, die tot 31 mei 2024 bezocht kan worden, kun je de kerk tot op het dak beklimmen en sta je ineens oog in oog met deze figuur. Het blijkt een redelijk modern beeld te zijn uitgevoerd in gepatineerd koper. Dat geeft aanleiding eens te zoeken naar de maker. De kerk werd in de jaren '80 van de 19de eeuw ingrijpend gerestaureerd door de beroemde architect Pierre Cuypers. Er stond toen een – verguld – met lood bekleed beeld van Michael op het noorderportaal. De heilige Michael was al heel lang als schutpatroon verbonden met de stad, zoals met veel steden uit die tijd. De reden

hiervoor is op uiteenlopende wijze verklaard. Feit is dat Zwolle als handelsstad veel contacten had met ook de zuidelijke landen waar de verering voor deze heilige al langer bestond.

In museum Anno, waar je tegenwoordig moet zijn als je in het stadsarchief van Zwolle wil zoeken, was een dossier uit de Collectie Overijssel, waar het stadsarchief tegenwoordig is ondergebracht, uit 1931 te raadplegen. Daaruit bleek dat toen een comité is opgericht voor het herplaatsen van het Sint Michaelbeeld. Dat was nodig omdat het beeld instabiel werd en dreigde naar beneden te vallen. Er is toen besloten om een nieuw beeld te laten maken. Het geld werd bijeengebracht in een soort *crowdfunding*. Mensen van naam, vooral

afkomstig uit de kerk, wie was dat toen niet, stelden een bedrag ter beschikking. Er kwam een opdracht aan architectenbureau Cuypers dat de restauratie 50 jaar eerder had uitgevoerd. Bij het naar beneden takelen viel het oude beeld in stukken uiteen. Het binnenste deel van hout was kennelijk verrot. De stukken zijn naar het atelier van Cuypers in Roermond gebracht.

Er was al besloten dat het nieuwe beeld in koperbeplating zou worden uitgevoerd. In het dossier zit een briefwisseling tussen de architect en de Rijksdienst monumentenzorg, waarbij de architect voorstelt te kiezen voor (groen) patineren i.p.v. vergulden van de buitenzijde van het beeld. Dit zou beter bij de kleuren van het gebouw aansluiten.

Er is vervolgens een model van het oude beeld gemaakt van klei, dat op kunstzinnige wijze is vertaald naar een eigentijdse opzet in koper. De verantwoordelijke kunstenaar is Joseph

Cuypers, de zoon van Pierre. Het was een echte kunstenaarsfamilie die veel projecten onder handen hadden.

Op een bord naast de entree van de kerk is te zien hoe het nieuwe beeld in 1932 op zijn plek is gezet.

Overigens is de expositie Hanze met de beklimming een belevenis, zoals enkele foto's van het uitzicht hier laten zien. Ook de vertoonde 3D film is zeer de moeite waard.

Een van de projecten in de binnenstad waar de Vrienden van de Stadskern bij betrokken zijn, is de herinrichting van het Grote Kerkplein. We hebben mee gesproken in de klankbordgroep en een gesprek gehad met de projectleider en de ontwerper. We hebben gepleit voor een zo leeg mogelijk plein, met een zo groen mogelijke aankleding.

Een van de kenmerken van het plein is al het overzichtelijke (veilige) karakter en de rust die er is te vinden, wat ook gezinnen met kinderen aantrekt. Een zogeheten 'bedriegertjes'-fontein zou hier leuk zijn.

Mede gelet op de historie als kerkhof tot 1830 zouden we een half-verharding met graskeien of een zandleem bodem met steenslag een goede optie vinden, ook al omdat het water dan in de bodem kan trekken en bij hoosbuien minder schade door wateroverlast plaatsheeft. Omdat de zijde van het stadhuis z'n rooilijn mist en het nieuwe stadhuis naar achteren is geplaatst, zou een duidelijke overgang met afgrenzing van het voor-

terrein ruimtelijk winst zijn. Op de *artist impression* is gekozen voor een open afrastering met groene aankleding van het voorplein.

Vereniging Vrienden van de Stadskern Zwolle

Bestuur

Peter Kamphuis	voorzitter
Raymond Salet	vicevoorzitter
Peter Bloembergen	penningmeester
Peter Goudswaard	
Patrick Rijke	
Vanessa Knaapen	
Jeroen Thon	adspirant-lid
Johan Vlaskamp	adspirant-lid
Frank Witbraad	adviseur

Ereleden

M.K.J. Weykamp
R. van den Berg

(Retour)adres

Postbus 1180
8001 BD Zwolle